

proposta didàctica

propostes didàctiques elaborades per Xavier Mínguez

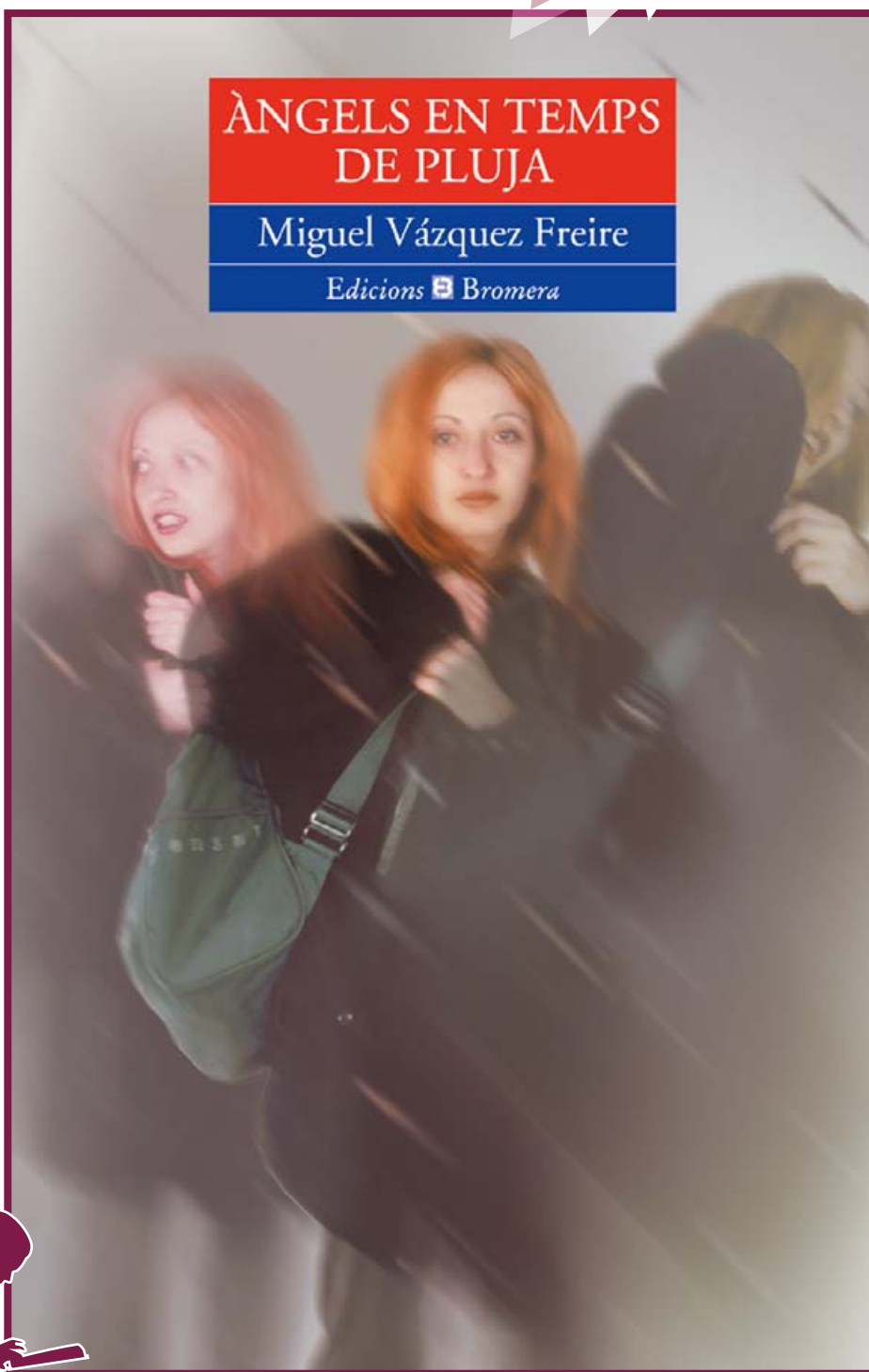
ÀNGELS EN TEMPS
DE PLUJA

Miguel Vázquez Freire

Edicions Bromera

www.bromera.com
edicions

bromera

DESCRIPCIÓ

Autor: Miguel Vázquez Freire
EDICIONS BROMERA / ALZIRA
Col·lecció: «Espurna», 50

Format: 130 × 205 mm, 200 pàgines
Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre
Edat: a partir dels 14 anys

Quatre joves moren en accident de trànsit a causa de l'alcohol i l'excessiva velocitat. La mort d'Àngels provoca en el seu germà Monxo una sensació de buit que només la investigació sobre les vertaderes causes de la seua mort pareix poder apagar. Junt amb la germana de Ferran, el presumpte nuvi d'Àngels, intentarà reconstruir els últims mesos de la vida de la seua germana, i descobrirà que no era exactament tal com es pensava. I és que mai arribem a conèixer ningú. En *Àngels en temps de pluja*, Miguel Vázquez reflexiona sobre la realitat i la percepció que en tenim. Una novel·la per a joves amb poques concessions i d'una gran riquesa literària.

El relat està narrat en segona persona, i inclou alguns fragments de caràcter oníric que contribueixen a dotar l'obra d'una complexitat basada en la polifonia i l'absència de narrador explícit. Aquest narrador passa d'un tu que pareix l'àlter ego del protagonista, a una forma quasi omniscient. Aquesta interessant aposta estilística es combina amb un relat àgil i jove, encara que sense caure en la simplicitat ni l'estereotip.

Miguel Vázquez Freire (Corcubi3n, la Corunya, 1951) és llicenciat en filosofia i lletres i crític literari. Ha escrit diverses novel·les de temàtica infantil i juvenil, així com llibres sobre filosofia.

ACTIVITATS PRÈVIES A LA LECTURA

1. El text planteja nombrosos interrogants existencials que poden ser un bon punt de partida per als lectors i lectores si s'utilitzen recursos que aconseguisquen interessar-los. Una bona entrada és fer una aproximació en forma de debat sobre alguns dels problemes que suggereix la novel·la. Per a això es pot utilitzar el començament i fer algunes preguntes obertes:

- Com creus que reaccionaries davant de la situació que apareix en el capítol? Acceptaries la versió oficial o també tu t'embarcaries en una investigació familiar?
- Coneixes la teua família o els teus amics? Què significa conèixer-los? És possible?
- Has pensat alguna vegada què fan els teus coneguts quan no estan amb tu?
- Creus que els amics influeixen tant en una persona com per a arribar a destruir-la? O tan sols ajuden a descobrir el que la gent porta dins?

«Ella ho deia sovint. Mai no acabes de conèixer totalment a ningú. Ni tan sols arribem a conèixer-nos del tot nosaltres mateixos. Ho deia sense que, en els seus llavis, aquestes paraules semblaren dures, dramàtiques o tristes. Ho deia com qui diu: les camèlies floreixen a l'hivern. Una cosa totalment quotidiana, però que passa inadvertida per a molts perquè molta gent creu que les flors només naixen per primavera. Molta gent creu que coneix els seus veïns, els seus amics, els seus familiars; que es coneixen ells mateixos. Tu comences a pensar que no coneixes la teua germana. I ara saps que ja no et coneixes a tu mateix i que, definitivament, mai no arribaràs a conèixer-te. Ni mai la podràs conèixer, a ella.

»La teua germana. Es deia Àngels.

»Se'n deia. Ja has après a dir-ho en passat. S'aprén molt de pressa. Podries dir que no hi ha res que ensenye tan de pressa com la mort? No ho saps; no saps si té sentit dir-ho així. La mort és, encara, una mestra nova i, per sort, escassa, en la teua vida.

»Tu. Tu ets Monxo. Tens quinze anys. Estàs ací, en l'habitació de la teua germana, per primera volta des que va morir. Ja fa minuts que mires per la finestra, deixant que s'esgoten les teues llàgrimes, que els teus ulls s'eixuguen, per a tornar a mirar l'interior del dormitori, tan ple, encara, d'ella.

»Què hi busques? No ho saps. Entendre, potser. Entendre una mort absurda. Com totes les morts? Segurament, però cada un viu una mort pròxima com un absurd màxim. Vols saber. Necessites saber. Saber, potser, per a entendre i acceptar. Acceptar per a poder seguir vivint. Seguir vivint sense ella, sense Àngels, la millor germana del món. La teua germana.

»Ja no arribaràs a conèixer-la mai. Com era realment Àngels? La jove sempre serena però que tan bé sabia diferenciar les coses importants de les trivials. L'amiga que sempre

tenia un consell oportú i una paciència infinita. La companya en les activitats de la paròquia. La primera en totes les acampades, la mà dreta del pare Sebastià en l'organització dels xiquets del barri. L'estiu del 94, promotora d'un dels grups més actius en suport als acampats pel 0,7, que dormia cada nit en una tenda de la plaça de Compostel·la.

»Però hi havia una altra Àngels que tu mai no arribares a conèixer, que mai no coneixeràs. L'Àngels que eixia de marxa els divendres de nit amb dos moderns i un drogota, l'Àngels que es va matar en un accident estúpid una nit de borratxera.

»No t'ho pots creure.» (Pàg. 11 i 12.)

ACTIVITATS DURANT LA LECTURA

1. En la novel·la apareixen diverses situacions en què els protagonistes discuteixen o exposen les seues idees sobre temes d'actualitat. Es pot aprofitar per a introduir el debat o la investigació sobre algun d'aquests temes, com ara: l'existència de Déu, el nacionalisme, la fidelitat, etc. Els següents fragments poden ser de gran ajuda com a detonant per al debat.

«No és just que ser dona estiga castigat. Perquè ser dona està castigat en molts sentits. Ara mateix me'n vénen al cap almenys dos.

»Cada volta que tinc la regla renege de la meua condició de dona i desitge ser home. [...] Una xica que es relaciona amb diversos homes passa a ser considerada una *dona fàcil*, que és un terme molt semblant a prostituta o *mala dona*. Un xic que es relaciona amb diverses dones passa a ser considerat un *conquistador*, un *Don Joan* que és la figura del mascle autèntic.» (Pàg. 31-32.)

«Jo no crec que tot això pugui funcionar sense problemes. Si una està enamorada d'algú no va deixant-lo a les amigues. I supose que als xics els passa igual. No es tracta d'una qüestió de moralitat o de la idea de pecat que ens imposa la religió. Per més que pensem que cadascú és lliure, en una parella, i encara que li vulguem llevar al sexe la importància excessiva que solem donar-li, a mi em sembla que quan t'enamores hi ha alguna cosa que et fa desitjar que la relació siga exclusiva.

»Naturalment Ferran no estava d'acord amb mi. Per a ell tot això és una qüestió social, una qüestió d'educació. I, com és normal, també li va posar el toc polític. No sé si ho vaig entendre bé del tot, però, si fa no fa deia que la idea que l'amor ha de ser una relació exclusiva de parella és pròpia del capitalisme. Perquè, en el capitalisme, la idea fonamental és la propietat privada; per això, en les relacions afectives s'imposa també el sentit de la propietat. No acceptar que la teua parella tinga una altra relació és actuar com l'empresari capitalista que considera que les coses només poden funcionar gràcies a la propietat privada. És a dir, que la xica que no vol que el seu amic es gite amb una

altra, està considerant-lo com si fóra la seua propietat privada. I a l'inrevés. I jo em pregunte com reaccionaria ell si es trobara un dia amb un *inrevés*. Perquè una cosa és la teoria però, després, la pràctica va per un altre costat.» (Pàg. 35-36.)

«Ara aquell armador és un empresari honrat i jo sóc un drogoaddicte de merda perquè el poder ha decidit que els empresaris produeixen riquesa i els desgraciats, per a poder sobreviure, per a evitar aquesta vida que és una mort, per a contrarestar el poder dels empresaris que fan que aquesta vida siga la merda de vida que és, els desgraciats com jo que, sense fer mal a ningú, ens tirem al cos qualsevol cosa, sempre que ens ajude a oblidar que aquesta vida fa pudor, nosaltres som els desgraciats drogoaddictes, els residus de la societat [...] la droga és qualsevol substància abel·lidora que el poder prohibeix consumir, aquesta és la definició de droga, xiquet.» (Pàg. 73.)

«Això del galleguisme... Mira, jo ho tinc clar, qui no estima la seua mare és un fill de puta i, en el fons, renega d'una cosa seua, del seu destí, es nega ell mateix. Jo no entenc el nacionalisme com llevar drets a ningú, ni crec que la gaita és el millor instrument del món i la *muñeira* la millor dansa, ni que les ries són el millor paisatge del món; tot això és costumisme barat. No es tracta de creure que totes les nostres coses són millors, sinó, simplement, de saber que són nostres. I tot allò que hem de construir, ho haurem de fer basant-nos en això, en les coses de què disposem, les nostres. Per descomptat que tenim coses bones i coses nefastes, que n'hem de millorar algunes, que n'hem de canviar unes altres, fins i tot n'hauríem d'oblidar algunes per sempre. Però hi ha coses que són les millors del món, simplement perquè són tan bones com qualssevol altres. Però són les nostres i si nosaltres no les defenem, ningú no les defensarà. Per exemple, la llengua, no hi ha llengües millors ni pitjors, però cadascú ha de vigilar i alimentar la seua perquè és la que té, i si no ho fem, simplement desapareixerà. [...]

«Que no té res de mal que desaparega una llengua? Tampoc no té res de mal que desaparega la catedral de Santiago de Compostel·la. La vida podria continuar tranquil·lament. Però tots comprenem per què defensem els nostres monuments. I una llengua és també un monument, probablement més important, i l'única manera de fer que una llengua es conserve és parlar-la, és així de senzill.» (Pàg. 98-99.)

«ÀNGELS: Jo pense que creure en algun déu sí que és una condició per a accedir a aquesta dimensió espiritual que deia. No és una cosa que es pugua explicar d'una manera senzilla, però vegem, per exemple, tu proposes l'opció de triar entre anar a missa o anar a la platja. En principi, qualsevol de les dues opcions és vàlida i no és millor qui opta per fer una cosa o l'altra. Però jo et propose una tercera opció: imagina que has de triar entre quedar-te a fer companyia a ta mare, que està malalta, o anar a la platja. Tu pots dir perfectament: m'ho passaré millor en la platja que si em quede a casa, amb ma mare, com podries dir, en l'altre cas, que t'estimes més divertir-te a la platja que no anar a missa, que et sembla molt avorrit. Per a mi, aquest és el problema: la vida consisteix simplement a

triar en cada moment allò que més ens diverteix? O, millor encara, el sentit de la vida es redueix a passar el temps de la forma més divertida possible? Jo crec que no...» (Pàg. 106.)

2. Una altra activitat interessant per a realitzar durant la lectura és sens dubte plantejar qüestions sobre la polifonia en la novel·la. Localitzar les diferents veus, i els diferents formats: diari personal, entrevista gravada, somni, reconstrucció indirecta a través d'altres personatges, etc. I fer reflexionar l'alumnat entorn de les raons que han impulsat l'autor a utilitzar aquests registres. Es tracta tan sols d'una forma d'evitar la monotonia? Hi ha alguna relació entre la forma de la novel·la i el contingut? Quin? Què canviaria si l'autor haguera triat una sola de les fórmules per a narrar la història (un diari o diferents entrevistes personals? Es pot fins i tot demanar a la classe que reescriba algun dels fragments canviant el gènere o el format: de cada dia a narrador omniscient, d'entrevista diàriament, etc. Què canvia en l'expressió? Guanya? Perd?
3. En la mateixa línia de treball sobre el llenguatge literari també seria interessant fer un exercici sobre els capítols III i XI en els quals es descriuen els somnis de Monxo sense utilitzar cap tipus de puntuació. Es pot suggerir que es reflexione sobre les raons que han portat Miguel Vázquez a usar aquest recurs. Un exercici que ajudaria molt a comprendre-ho seria puntuar algun fragment i comparar-ho amb l'original. Com varia la percepció del somni?
4. La gran varietat de formats que inclou la novel·la pot ser un esperó per a la realització de diferents activitats.
 - Fer un debat reglat sobre algun aspecte d'interés general prenent com a referència els temes que apareixen en la novel·la i gravar-lo en vídeo (capítol X).
 - Fer entrevistes als membres del grup sobre la seua vida, la seua ideologia, les seues expectatives de futur, també en vídeo (pàgines 90-100).
 - Suggerir temes (Déu, sexe, amicitat, fidelitat) i confeccionar un dietari sobre aquests temes utilitzant bàsicament aforismes.
 - Crear un diari personal sense dates i sense centrar-se en els esdeveniments sinó en les reflexions pròpies (capítol II i XIV).
 - Reconstruir algun període de la vida pròpia (el pas del col·legi a l'institut, la primera comunió, fins i tot el propi naixement) realitzant entrevistes personals a familiars i amics. Perquè aquesta activitat sobrepassi les meres converses familiars, ha de ser feta amb rigor, per a la qual cosa es recomana usar una gravadora i transcriure les converses.
 - Compondre per grups la lletra d'una hipotètica cançó sobre algun tema d'interés. Intentar fugir dels tòpics i de les cantanelles avorrides.

ACTIVITATS POSTERIORS A LA LECTURA

1. Moltes de les activitats suggerides en l'apartat anterior poden ser utilitzades una vegada acabada la lectura ja que l'alumnat, tenint una visió global de la novel·la, entendrà millor el perquè de l'ús d'aquests recursos.
2. És bastant possible que la reflexió final sobre la novel·la verse sobre els punts d'interés dels joves, però cal intentar aprofundir un poc més en els aspectes centrals de la novel·la: quina conclusió extrauen Monxo i Sandra de la seua investigació?
3. També es poden recuperar de nou les reflexions prèvies a la lectura i comparar les respostes amb les que es van fer abans de la lectura.
4. Respecte al llenguatge de la novel·la, és important que l'alumnat siga conscient de la relació entre el format calidoscòpic del text i la reconstrucció de la vida dels joves que resulta ser, per tant, incompleta. I és que no acabes de conèixer mai ningú.

QÜESTIONARI

1. Per què no accepta Monxo la versió oficial de la mort de la seua germana? Què l'impulsa a iniciar la investigació?
2. Quines són les principals diferències entre el grup de joves? Creus que aquestes diferències són importants per a la trama de la novel·la?
3. Creus que Àngels deixa de creure en Déu al llarg del llibre o només es replanteja la seua posició? En tot cas, quina consideres que és la conclusió que sobre l'existència de Déu extrau la jove després del contacte amb altres realitats?
4. Per què utilitza Suso les cintes de vídeo? Què creus que pretenia fer amb tot el material acumulat en la seua habitació?
5. Et pareix creïble la relació entre Monxo i Sandra? Veus factible un altre final alternatiu per a la novel·la?

Propostes didàctiques referides al llibre
Àngels en temps de pluja (ISBN: 978-84-7660-584-4)

© Edicions Bromera, SL
Apartat de correus 147 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Xavier Mínguez, 1997

Quatre joves moren, una matinada de dissabte, en un accident de circulació. Monxo, germà d'una de les víctimes, no vol acceptar les explicacions oficials sobre la causa de la col·lisió. Cercant proves que demostren la innocència de la seua germana, descobreix el seu diari secret, on trobarà la peça que necessitava per a iniciar la investigació. De la mà de Monxo ens endinsem en una narració complexa i literàriament rica que ens fa reflexionar sobre la realitat i sobre la vida mateixa.

Miguel Vázquez Freire (Corcubión, la Corunya, 1951) és llicenciat en filosofia i lletres i crític literari. Ha escrit diverses novel·les de temàtica infantil i juvenil, així com llibres sobre filosofia. Aquesta és la primera obra de l'autor que podem llegir en la nostra llengua.

ESPURNA
bromera

www.bromera.com
edicions

bromera

